KONTROLLIAKT

29. juuni 2001. a nr 11-1/031

Sotsiaalministeeriumi 2000. aasta majandustegevuse audit

Koostaja:

Tarmo Leheste
Auditi juht
Finantsauditi osakond

Tallinn
2001

SISUKORD

SISUKORD **3**

SISSEJUHATUS **4**

I RAAMATUPIDAMISARVESTUS **5**

RAAMATUPIDAMISARVESTUSE KORRALDUS 5
2000. A AASTAARUANDE KOHTA TEHTUD TÄHELEPANEKUD 5
ETTEPANEKUD 8

II MAJANDUSTEHINGUTE ÕIGUSPÄRASUSE KONTROLL **9**

RIIGIHANGETE SEADUS 9
RIIGIEELARVESEADUS 9
RIIGIVARASEADUS 10
RIIGI OSALEMINE ERAÕIGUSLIKES JURIIDILISTES ISIKUTES 10

III RAAMATUPIDAMISARVESTUSE KONTROLLIKESKKOND **11**

LISA **12**

SISSEJUHATUS

Vastavalt Riigikontrolli tööplaanile viisime läbi Sotsiaalministeeriumi 2000. aasta raamatupidamise aastaaruande auditi. Audit toimus ajavahemikus 17.05 – 15.06.2001.

Auditi eesmärgiks oli hinnata Sotsiaalministeeriumi raamatupidamise vastavust heale raamatupidamistavale, raamatupidamise seadusele ja Rahandusministeeriumi määrustele. Audit tugines raamatupidamise andmetele seisuga 31.12.2000.

Eesmärgiks ei olnud anda hinnangut haldusala konsolideeritud bilansi kohta seisuga 31.12.2000 ega 2000. aasta konsolideeritud tulemiaruande kohta.

Sooritasime auditi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega. Tõendusmaterjale, millel põhinevad raamatupidamise registrites ja aruannetes kajastatud näitajad, kontrollisime väljavõtteliselt. Audit hõlmas ka raamatupidamise aruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtete ja juhtkonna raamatupidamislike hinnangute kriitilist analüüsi. Samuti testisime sisekontrolli süsteemi ja kontrollisime väljavõtteliselt rahaliste tehingute seaduslikkust.

Käesoleva kontrolliaktiga informeerime Sotsiaalministeeriumi juhtkonda ilmnenud asjaoludest ja tähelepanekutest. Akti eesmärk on aidata kaasa Sotsiaalministeeriumi finantsjuhtimise ja kontrollisüsteemide parandamisele ning täiustamisele.

Esimeses peatükis esitame tähelepanekud Sotsiaalministeeriumi raamatupidamisarvestuse ja 2000. aasta raamatupidamise aastaaruande kohta. Majandustehingute seaduslikkuse kontrolli ülevaade koos tehtud tähelepanekutega on teises peatükis. Kolmandas esitame tähelepanekud Sotsiaalministeeriumi sisekontrolli kohta.

Auditeeritud perioodil vastutasid Sotsiaalministeeriumi finantsolukorra ning majandustegevuse tulemuste õige ja õiglase kajastamise eest minister Eiki Nestor ja kantsler Hannes Danilov. Auditi käigus andsid seletusi finants- ja eelarveosakonna juhataja asetäitja - pearaamatupidaja RiinaVirkus, raamatupidamisbüroo juhataja Maarika Sotnik, eelarveosakonna juhataja Jaak Vinnal, haldusosakonna koosseisuväline juhataja kt Arvo Otsepp, ökonomistid Anne Praks, Inna Lumin ja Zinaida Alet ning teised töötajad.

Auditit juhtis Riigikontrolli finantsauditi osakonna auditijuht Tarmo Leheste, töögrupis osalesid auditispetsialistid Sale Ajalik ja Jüri Kurss.

I RAAMATUPIDAMISARVESTUS

Sotsiaalministeeriumi raamatupidamisarvestuse üldine tase on võrreldes 2000. aasta I poole kohta tehtud vaheauditi aktis antud hinnanguga paranenud, kuid sellele vaatamata esineb olulisi vigu, mistõttu raamatupidamise aastaaruanne ei kajasta ministeeriumi tegelikku finantsseisundit.

Raamatupidamisarvestuse korraldus

1.1 Ministeeriumi raamatupidamisarvestust reguleerivad sise-eeskirjad vajavad täiendamist ja parandamist tulenevalt raamatupidamise seaduse §-st 5 ja rahandusministri 17. märtsi 1995. a määrusega nr 46 kinnitatud, kuid hiljem redaktsiooniliselt muudetud "Eelarveliste asutuste raamatupidamise korraldamise eeskirjade" nõuetest. Raamatupidamise sise-eeskirjade täiendamise ja parandamise vajadusele osutasime ka 1999. aasta majandustegevuse kontrolliaktis[1] ja 2000. aasta majandustegevuse auditi vaheaktis[2]. Uued raamatupidamise sise-eeskirjad on koostatud 2001. aastal ja nendes on osaliselt arvestatud meie soovitustega. Siiski ei kirjelda sise-eeskirjad veel küllaldase täpsusega kõiki arvestusrutiine, mis võib põhjustada vara, kohustuste ja omakapitali ning majandustegevuse tulemuse ekslikku kajastamist:

- Reguleerimata on Sotsiaalministeeriumi hallata olev riikliku meditsiini julgeolekuvarude reservi arvestus, mistõttu on kajastamata nõuded reservi hoidjate vastu, varude jääke aga ei ole hinnatud vastavuses raamatupidamise seaduse ja hea tava nõuetega.
- Kirjeldamata on tasuta saadava ja üleantava põhivara arvestus ning finantspõhivara arvestus.
- Sise-eeskirjad ei kirjelda hoone haldus- ja kommunaalkulude jaotamise aluseid ministeeriumi ja rentnike vahel.
- Inventuuride läbiviimine on sise-eeskirjade eri osades küll reglementeeritud, kuid tulemuste vormistamise ja raamatupidamisandmetega võrdlemise nõuded on kirjeldamata.
- Reguleerimata on krediitkaartidega tehtavate tehingute ja nende kajastamise kord.
- Reguleerimata on omatulude arvestuse kord.
- Rahandusministri 30. novembri 2000. a määrusega nr 100 [3] ei ole määratud, millises väärtuses tuleks kajastada pikaajalisi finantsinvesteeringuid. Küll on aga viidatud, et aastaaruande koostamisel tuleb lähtuda raamatupidamise heast tavast ja Raamatupidamistoimkonna juhenditest[4]. Sotsiaalministeerium on seda teinud eelmiste aastate praktika järgi ehk kajastanud pikaajalise finantsinvesteeringuna soetatud äriühingute aktsiad/osad bilansis nende nimiväärtuses. Head raamatupidamistava järgides tuleks aga pikaajalisi finantsinvesteeringuid kajastada, kasutades kapitaliosaluse meetodit[5].

Tähelepanekud 2000. a aastaaruande kohta

Sotsiaalministeeriumi 2000. a majandusaasta raamatupidamise aastaaruande kohta, mis näitab seisuga 31.12.2000 bilansimahuks 67 957 720 krooni ja 2000. a kahjumiks 81 279 684 krooni, on meil järgmised tähelepanekud:

[1] Riigikontrolli 29.05.2000. a kontrolliakt nr 11-1/042 "Sotsiaalministeeriumi 1999. aasta majandustegevus".
[2] Riigikontrolli 06.02.2001. a kontrolliakt nr 11-1/021 "Sotsiaalministeeriumi 2000. aasta 6 kuu majandustegevus".
[3] "2000. a aastaaruande koostamine, esitamine ja kinnitamine" § 20 lg 1.
[4] "2000. a aastaaruande koostamine, esitamine ja kinnitamine" § 5 lg 2.
[5] EV Raamatupidamise Toimkonna juhend ERS 8 "Kapitaliosaluse meetod".

1.2 Lähetuskulude ettemaksu nõue 71 430 krooni Tiina Savi vastu ei kajastu bilansis täies mahus, kuna temale ülekantud avanss 25 492 krooni on kantud kuludesse kassapõhiselt ilma algdokumentideta (sh 20 492 krooni moodustas välislähetustasu). Kogu nõue peaks seega olema 76 430 krooni. Nimetatud summa kohta ei ole Tiina Savilt 2000. a nõutud ega ole ta ka esitanud kuluaruandeid.

1.3 Nõuetes töötajatele on näidatud nõuded välislähetusse kutsujate vastu 48 853 krooni, mis peaksid olema kajatatud muude nõuete hulgas.

1.4 Ebatõenäoliselt laekuvateks on arvestatud kolm nõuet Broker Baltic AS-i ja Kalf VK AS-i vastu. Meie hinnangul tuleks ebatõenäoliselt laekuvaid nõudeid suurendada järgmiste summadega, kokku 121 405 krooni ulatuses, sest rentnikega on lepingulised suhted katkenud ja nimetatud nõuded ei olnud ka aastaaruande koostamise ajaks laekunud.

• Broker Baltic AS	rent, III kv 2000	8 254 krooni
• Broker Baltic AS	viivis, arve 110	94 604 krooni
• Kalf VK AS	ruumide rent 1999	1 562 krooni
• Tallinntuur AS	rent, I kv 2000	3 335 krooni
• Sirjelind AS	80-T, mai telefon	667 krooni
• Stella AS	arve 58	5 900 krooni
• Stella AS	rent, III kv 2000	7 083 krooni

1.5 Bilansikirjel "Muud ettemaksud" on kajastatud lepingu järgi makstud ettemakseid, kokku 13 960 179 krooni haldusala asutustes selliste tööde teostamiseks, mis oma sisu järgi tuleks kajastada bilansikirjel "Ettemaksed hankijatele", sest tööde vastuvõtmisel töövõtjalt kuuluvad nad raamatupidamisregistrites kirjendamisele üleantavate assigneeringutena ega kajastu ministeeriumi kuludes. (Alljärgnevas loetelus on firma, kellele ettemaks on tehtud, ettemaksu tekkimise kuupäev ja summa.)

• AS Remet	29.12.2000	1 262 746 krooni
• Facio Ehituse AS	07.12.2000	1 799 879 krooni
• Kandur AS	19.12.2000	2 911 060 krooni
• Merko Ehituse AS	29.12.2000	1 083 233 krooni
• Merko Ehituse AS	14.12.2000	351 334 krooni
• Merko Ehituse AS	22.12.2000	1 124 555 krooni
• Merko Ehituse AS	22.12.2000	5 024 111 krooni
• Tesman AS	14.12.2000	403 261 krooni

1.6 Bilansikirjel "Muud ettemaksud" on näidatud lepingute ja arvete alusel tehtud ülekandeid töövõtjatele, kes on oma lepingulised kohustused täitnud ja tööd tellijale üle andnud 619 285 krooni ulatuses, mis tuleks arvestada ülekantud assigneeringutena. (Nimetatud firmad, kellele ettemaks on tehtud, ettemaksu tekkimise kuupäev ja summa.)

• Datel AS	01.03.2000	323 600 krooni
• Datel AS	31.12.2000	168 321 krooni
• Maaprojekt OÜ	06.03.2000	25 000 krooni
• Maaprojekt OÜ	05.04.2000	49 932 krooni
• Nasva Ehitus AS	21.06.2000	52 432 krooni

1.7 Ettemaksuna Tartu Ülikoolile on kajastatud uurimuse "Perearsti kulu hindamine Tallinnas" eest (lepingu LARTH05899 lõpetamine, 09.12.1999.aasta arve nr 14880) 259 600 krooni, mis on tasutud 17.04.2000. Nimetatud summa tuleks kanda kuludesse.

1.8 Bilansikirjel "Ettemaksed hankijatele" on näidatud lepingute ja arvete järgi tehtud ülekandeid töövõtjatele, kes on oma lepingulised kohustused täitnud ja haldusalas tehtud

tööd tellijale üle andnud, kokku 1 667 725 krooni, mida tuleks arvestada assigneeringuna. (Loetelus on firmad, kellele ettemaks on tehtud, ettemaksu tekkimise kuupäev ettemaksete aruandes ja summa.)

• Glaskek AS	01.03.2000	303 838 krooni
• Glaskek AS	15.03.2000	77 731 krooni
• Hansson OÜ	15.03.2000	22 620 krooni
• Mikrokliima AS	24.04.2000	43 504 krooni
• Standard AS	31.12.1999	387 980 krooni
• Thulema AS	31.12.1999	702 639 krooni
• Thulema AS	31.12.1999	129 413 krooni

1.9 Ettemaksuna on kajastatud AS-le KH Energia-Konsult 26.06.1999 tasutud lepingust tulenev esimene makse. Tööd on vastu võetud 5. oktoobril 1999. aastal 70 000 krooni suuruses summas. See ettemakse tuleb kanda kuludesse.

1.10 Bilansikirjel "Ettemaksed hankijatele" on näidatud AS-le Nasva Ehitus 1999. a septembris tasutud (17.08.1999. a lepingu nr 13 järgi) ettemaks 75 000 krooni (23.08.99. a arve nr 99058), mis võrdub kogu lepingu maksumusega. Tööde vastuvõtmise akti meile auditi käigus ei esitatud. Lepingus määratud orienteeruv tööde lõpetamise tähtaeg oli 15. oktoober 1999. a, mis annab aluse arvata, et tööd on tegelikult teostatud ja nende näitamine ettemaksena ei ole põhjendatud.

1.11 Ministeeriumi raamatupidamisregistrid ei kajasta ravimite ja meditsiinivahendite julgeolekuvaru ja selle liikumisi alates 30. septembrist 1998. a, kui julgeolekuvarud Julgeolekuvarude Fondilt vastu võeti. Erinevused on summades: fondilt saadi julgeolekuvaru summas 103 509 krooni, Kaitseministeeriumile anti üle julgeolekuvarust vabastatud varusid 70 609 krooni eest, vahe kohta - summas 32 900 krooni - meile selgitusi ei antud.

1.12 Ministeeriumi bilansis on kajastamata julgeolekuvarude soetamiseks Mustamäe haiglale tehtud ettemaksed, mis lähtuvalt riigireservi seaduse §-dest 10^1 ja 10^2 tuleks kajastada 3 042 000 krooni suuruses summas.

1.13 Aruandeperioodi kuludesse on kantud AS-le Kirilind makstud 2001. aasta ajakirjanduse tellimus 18 730 krooni.

1.14 Bilansi osas "Pikaajalised finantsinvesteeringud" on kajastamata finantsinvesteeringud AS-ide Värska Sanatoorium, Sanatoorium Tervis ja Viimsi Haigla aktsiatesse kogusummas 250 000 krooni (vt p 2.8).

1.15 Materiaalse põhivarana on soetusmaksumuses 351 556 krooni kajastatud tarkvara, mis kuulub immateriaalse põhivara hulka.

1.16 Ministeeriumist sõltumatutel põhjustel (vt p 1.1) ei ole pikaajaliste finantsinvesteeringute kajastamisel rakendatud kapitaliosaluse meetodit, seda kasutades oleksid pikaajalised finantsinvesteeringud 2 361 682 krooni võrra suuremad.

1.17 Materiaalse põhivara parendusena ja kohustusena on kajastamata OÜ-lt Inrestauraator 18.12.2000. a aktiga vastu võetud teostatud tööde eest tasumata summa 62 882 krooni (üle kantud riigikassast 08.02.2001. a, mk 5459).

1.18 Bilansikirjel "Lõpetamata ehitus" on seisuga 31.12.2000 kajastatud ministeeriumi haldusala ehituskuludena 7 706 252 krooni (sh Astangu Toimetulekukeskus 2 157 202 krooni, Biomeedikum 1 703 943 krooni ja Illuka Varjupaigataotlejate Keskus 845 106 krooni), mis peaksid kajastuma põhivarana nende asutuste bilanssides.

1.19 Sotsiaalministeeriumi maksukontode saldod seisuga 31.12.2000 ei ühti Maksuameti saldoväljavõtetega:

Maksu liik	Ministeeriumi saldo	Maksuameti saldo	Vahe
Käibemaks	+10 018	+11 375	1 357
Üksikisiku tulumaks	-246 936	+96 832	343 768
Sotsiaalmaks	-303 574	-222 475	81 099
Erisoodustuste tulumaks	-2 057	+2 863	4 920
KOKKU	**-542 549**	**-111 405**	**431 144**

("-" maksuvõlg; "+" ettemaks)

Maksuarvestuste vahed on selgitamata.

1.20 Aruandeaastal on arvestamata ja deklareerimata erisoodustus ministeeriumi valduses olevatelt sõiduautodelt, mida on kasutatud tööülesannetega mitteseotult. Kajastamata maksukohustus aasta arvestuses on 56 608 krooni.

1.21 Ministeerium ei ole 2000. aastal (ega ka varasematel aastatel) arvestanud tuludena Saksa Liitvabariigi Suursaatkonnalt saadaolevat rendist 160 000 krooni kuus. Bilansivälise varana on kajastatud lisaks väheväärtuslikule ja kiirestikuluvale varale kohustus Saksamaa Liitvabariigi ees tehtud investeeringutelt 18 139 587 krooni, mis on rendiga tasaarveldamata. Oleme arvamusel, et sisuliselt on tegemist kohustusega ja see tuleks kajastada bilansis lühi- ja pikaajalise võlgnevusena, vähendades sama summa võrra ka kapitali.

1.22 Bilansireal "Intressivõlad" on kajastatud arvestatud, kuid tasumata maksuviivised 5 423 krooni, mis kuuluvad kajastamisele koos maksudega.

1.23 Aruandeaasta detsembris vastu võetud tööettevõtu lepingute järgi ette nähtud teenuste eest on arvestamata töötasu 221 146 krooni ning sellelt arvestatav sotsiaalmaks 72 978 krooni.

1.24 Annetatud kapitali ei ole korrigeeritud annetatud põhivarade amortisatsiooniga, mistõttu tulu annetatud kapitalist ja omakapitali bilansikirje "Annetatud kapital" on näidatud 325 101 krooni väiksemana.

1.25 Aruandeaasta finantstuludes on kajastatud eelmise aruandeaasta eest saadud pangaintressid 194 074 krooni, mida peaks näitama algbilansi korrigeerimisena.

1.26 Finantskuludes on kajastatud maksuviivised 5 423 krooni eest, mis peaksid olema näidatud muude tegevuskulude hulgas.

1.27 Mustamäe haiglale üle kantud julgeolekuvarude hoiukulud, kokku 320 000 krooni, mis peaksid kajastuma ministeeriumi kui varude omaniku kuludes, on kajastatud assigneeringutena.

1.28 Perearstidele üle antud vara on näidatud ministeeriumi bilansiväliste varade nimekirjas 2 876 459 krooni suuruses summas. Sellele on juhitud tähelepanu ka Riigikontrolli varasemates aktides[6], kuid probleem on senini lahendamata.

Ettepanekud

1. Täiendada raamatupidamise sise-eeskirju vastavalt punktis 1.1 esitatud tähelepanekutele.

2. Kuna 2000. aasta raamatupidamise aastaaruannet ei ole võimalik enam muuta, teha paranduskanded 2001. aasta raamatupidamise aastaaruande algsaldodesse punktides 1.2 kuni 1.30 esitatud tähelepanekute kohaselt.

[6] Riigikontrolli 29.05.2000. a kontrolliakt nr 11-1/042 "Sotsiaalministeeriumi 1999. aasta majandustegevus".

II MAJANDUSTEHINGUTE ÕIGUSPÄRASUS

Auditi käigus kontrollisime väljavõtteliselt majandustehingute vastavust seadustele ja muudele õigusaktidele, mille nimekiri on esitatud käesoleva akti lisas. Üldhinnangut andmata toome välja olulisemad tähelepanekud vastuolude kohta seaduslikkuse ja reeglipärasuse järgimisel ministeeriumi majandustegevuses.

Riigihangete seadus

2.1. Riigikassa andmete põhjal kontrollisime neid hankijatele tehtud väljamakseid, mis ületavad riigihanke seaduses toodud piirmäärasid[7]. Leidsime, et riigihanget teostamata on aasta jooksul soetatud kaupu või ostetud teenuseid järgmistelt hankijatelt:

- SC Scandinavian Care Consultants AB-le on makstud 2000. aastal kokku 2 382 089 krooni haiglate arengukava eest;
- AS-ile Gennet Labon tasutud 757 878 krooni infotehnoloogia tark- ja riistvara eest.

Oleme arvamusel, et nimetatud hangete puhul oleks enne kauba või teenuse ostmist tulnud kaaluda riigihanke läbiviimist.

2.2 Riigihanget teostamata oli sõlmitud leping Eesti Kaubandus-Tööstuskojaga summale 3 000 000 krooni töötajate kvalifikatsioonisüsteemi loomiseks. See raha maksti 2000. aastal ka välja. Juhtisime sellele tähelepanu juba vaheauditi aktis[8]. 2001. aastal pöörduti Riigihangete Ameti poole lepingu sõlmimiseks ühe pakkujaga ja vastav luba saadi.

Riigieelarve seadus

2.3 Ministeeriumis on palka makstud Riigikassa aruande järgi 11 611 540 krooni, kuid raamatupidamise andmetel 15 322 536 krooni, st 3,7 mln krooni on välja makstud muude eelarveartiklite alt, mis ei ole kooskõlas ministeeriumi valitsemisala 2000. aasta eelarve projekti koostamise korra punktiga 12. Näiteks:

- eurointegratsiooniks eraldatud rahadest (141-1-99) 362 532 krooni,
- eraldistest tervishoiu arendamiseks (141-2914-52) 651 651 krooni,
- eraldistest muudeks tervishoiukuludeks (141-29-52) 73 718 krooni,
- muude sotsiaalhoolekandekulude (141-39-44) arvelt 155 102 krooni,
- rahvatervise teadus-arendusprojekti (141-2913-52) arvelt 127 051 krooni,
- eraldistest avahoolduse arendamiseks (141-3901-52) 115 054 krooni,
- majanduskuludest (141-1-30) 142 798 krooni,
- kantsleri käskkirjadega on määratud lisatasud väljamaksmiseks kapitaalehituseks ettenähtud rahaliste vahendite arvelt, sh Astangu Toimetulekukeskuse arvelt 30 000 krooni ja Jämejala Kohtupsühhiaatrilise Ekspertiisi büroo arvelt 12 740 krooni.

2.4 Üksikute eelarveklassifikaatorite lõikes ei lange arvestuslik sotsiaalmaksu summa kokku tegelikult makstuga, mistõttu eelarve kassalise täitmise aruande read ei kajasta tegelikke kulusid. Näiteks:

- eraldised muudeks tervishoiukuludeks (141-29-52): töötasu 73 718 krooni, arvestuslik sotsiaalmaks 24 327 krooni. Tegelikult on makstud 2 676 krooni;
- eraldised avahoolduse arendamiseks (141-3901-52): töötasu 115 054 krooni, arvestuslik sotsiaalmaks 37 968 krooni. Tegelikult on makstud 26 275 krooni.

---

[7] Riigihangete seadus § 4.
[8] Riigikontrolli 06.02.2001. a kontrolliakt nr 11-1/021 "Sotsiaalministeeriumi 2000. aasta 6 kuu majandustegevus".

Riigivaraseadus

2.5 Mitteeluruumi kasutusse andmise lepingu (15.05.1995) nr 14 kohaselt anti OÜ-le Maritaana kuni 14.05.2001 rendile toitlustuskompleksi ruumid 585,5 m^2. Vastavalt lepingule arvatakse viie aasta rendi katteks osaühingu soetatud ja pärast lepingu lõppemist ministeeriumi omandusse jääva söökla, baari ja pagaritöökoja tehnoloogiliste seadmete, inventari ja mööbli maksumus kokku 215 000 krooni. 04.04.2000 sõlmiti OÜ-ga Maritaana uus mitteeluruumide rendileping nr 12-2 tähtajaga 5 aastat. Renditava pinna suuruseks on lepingus näidatud 494,32 m^2. Lepingujärgselt on rentnik kohustatud renoveerima söökla, baari ja pagaritöökoja ruumid ning uuendama seal tehnoloogilisi seadmeid 85 000 krooni ulatuses (ehk 165 000 krooni vähem kui enne), mis loetakse rendise tasumiseks rentniku poolt ruumide kasutamise eest lepingu kehtimisaja jooksul. Sõlmitud lepingust nähtub, et Riigikontrolli eelnevate kontrollimiste tähelepanekuid ja ettepanekuid ei ole arvesse võetud.

Juhime tähelepanu asjaolule, et vastavalt riigivara kasutusse andmise korra punktile 83.1 võib rendileandja teha tasaarveldusi rentniku poolt hoonete ja rajatiste parendamiseks tehtud kulutuste hüvitamiseks, kuid söökla jooksev remont ja sisseseade uuendamine ei ole käsitletav põhivara parendamisena.

2.6 Kõigile asutustele ja organisatsioonidele, kes kasutavad ministeeriumile kuuluva hoone Gonsiori 29 ruume, ei esitata rendiarveid. Sellele on Riigikontrolli varasemates aktides ja otsustes[9] korduvalt tähelepanu juhitud.

2.7 Jätkuvalt on lahendamata probleemid seoses hoonega, mille Sotsiaalministeerium rentis Saksa Liitvabariigi Suursaatkonnale 60 aastaks aadressil Tallinn, Lossi plats 7. Rendi suuruseks oli määratud 160 000 krooni kuus, mis on tuludena kajastamata. Rendilepingu järgi kohustus SLV Suursaatkond investeerima maja parendamiseks 29,3 mln krooni, mis kuulub tasaarveldamisele rendi arvelt. Kuigi rendilepingus määratud viieaastane tähtaeg rendi läbivaatamiseks möödus 1998. a veebruaris, ei ole seda siiani tehtud.

Riigi osalemine eraõiguslikes juriidilistes isikutes

2.8 Sotsiaalministeeriumi bilansis ei kajastu pikaajalised finantsinvesteeringud kogusummas 250 000 krooni, mille on teinud haldusala asutused. Vastavalt riigi poolt eraõiguslike juriidiliste isikute asutamise ja nendes osalemise seaduse §-le 6 võivad riigile kuuluvaid aktsiaid valitseda ainult ministeeriumid. (Äriühingud on võetud bilansis arvele 2001. aastal.)

2.9 Pikaajaline finantsinvesteering AS-i Värska Sanatoorium aktsiatesse moodustab 2,9% aktsiakapitalist, mis on vähem, kui seadusega lubatud 10%[10].

2.10 Auditi käigus ei esitatud meile ülevaadet riigi osalusega äriühingute tegevuse kohta[11], mille sotsiaalminister peab Rahandusministeeriumile esitama vahetult pärast äriühingute majandusaasta lõppu. Samuti ei esitatud riigi osalusega äriühingute nõukogusse kuuluvate isikute ülevaateid äriühingute finantsmajanduslikust olukorrast, nõukogu tegevusest ega nende endi tegevusest nõukogu liikmena[12].

2.11 Äriregistris on registreerimata Sven Kruubi määramine AS-i Medis nõukogu liikmeks.

---

[9] Riigikontrolli peakontrolöri 11.07.2000. a. otsus nr 041; Riigikontrolli 06.02.2001. a kontrolliakt nr 11-1/021 "Sotsiaalministeeriumi 2000. aasta 6 kuu majandustegevus".

[10] Riigi poolt eraõiguslike juriidiliste isikute asutamise ja nendes osalemise seadus, § 12 lg 10.

[11] Riigi poolt eraõiguslike juriidiliste isikute asutamise ja nendes osalemise seadus § 7 lg 7.

[12] Vabariigi Valitsuse 8. juuni 1999. a määruse nr 179 "Riigi esindaja kohustuste täitmise kord äriühingu ja sihtasutuse nõukogus" p 4.6.

III RAAMATUPIDAMISARVESTUSE KONTROLLIKESKKOND

Aruandeperioodi jooksul ei olnud ministeeriumis loodud toimivat sisekontrollisüsteemi, mis annaks juhtkonnale kindlustunde seatud eesmärkide saavutamise ja ootamatuste vältimise suhtes. Aastaaruande auditeerimisel me ministeeriumi siseauditile toetuda ei saanud.

3.1. Sisekontrolli osakond loodi ministeeriumis 1997. aastal, kuid tulenevalt Vabariigi Valitsuse 18.10.2000. a määrusest nr 329 "Valitsusasutuste ja nende hallatavate riigiasutuste siseauditi üldeeskiri ja siseaudiitoritele esitatavad täiendavad nõuded" muudeti 2000.aasta 21. novembrist ministeeriumi põhimäärust[13] ning sõnastati osakond ümber siseauditi osakonnaks. Osakonda juhib Heino Vollrat, kes allub kantslerile.

3.2. Auditi käigus tutvusime ministeeriumi siseauditi ülesehituse ja töö põhimõtetega. Siseauditi strateegiline plaan ja osakonna tööplaan 2001. aastaks oli koostatud arvestades olemasolevat audiitorite ressurssi. Kontrolli plaani ja suuliste selgituste põhjal selgus, et ei aruandeperioodil ega 2001. aastal ole kavas auditeerida ministeeriumi ega ka haldusala raamatupidamise aastaaruandeid. Kavandatakse kontrollida üksikuid arvestuslõike ja tehinguid.

3.3. Ministeeriumi haldusalas ei ole välja töötatud toimivat süsteemi, mis tagaks, et investeeringud kajastuksid täies mahus ja õigeaegselt investeeringu saaja ja kasutaja kui iseseisva majandusüksuse bilansis. Peame seda oluliseks puuduseks ministeeriumi ja tema haldusala kontrollikeskkonnas.

3.4. Ministeeriumis ei ole välja töötatud protseduure, mis tagaksid riikliku ravimite julgeolekuvaru reservi ja selles toimuvate muutuste õige kajastamise ministeeriumi raamatupidamises.

3.5. Sisekontrolli osakonna juhatajale on ministri käskkirjaga tehtud ülesandeks majanduslike huvide deklaratsioonide kogumine ja hoidmine. Oleme arvamusel, et see on vastuolus sisekontrolli heas tavas kirjeldatud sõltumatuse printsiibiga[14].

3.6. Ministeeriumisisene kontrollisüsteem ei taga seadustele vastavust sellistes valdkondades nagu riigihangete korraldus, omatulude arvestus ja pikaajaliste finantsinvesteeringute juhtimine.

Tarmo Leheste
Auditi juht
Finantsauditi osakond

Akti ühe eksemplari vastu võtnud ...10.07.....2001. a.

Oma seisukohad ja märkused esitame Riigikontrollile hiljemalt ...10.08.....2001. a.

Eiki Nestor
Minister

Hannes Danilov
Kantsler

Tervishoiu asekantsler
kantsleri ülesannetes

[13] VabariigiValitsuse määrus nr 376
[14] Siseauditi hea tava. Juhendmaterjal avaliku sektori audiitoritele, ptk 3

LISA

Nimekiri seadustest ja muudest õigusaktidest, millele vastavust auditi käigus kontrolliti.

- Raamatupidamine:
  - raamatupidamise seadus;
  - eelarveliste asutuste raamatupidamise korraldamise eeskirjad;
  - rahandusministri 30.11.2000. a määrus nr 100 "2000. a aastaaruande koostamine, esitamine ja kinnitamine".

- Riigieelarve:
  - riigieelarve seadus;
  - seadus "2000. aasta riigieelarve";
  - rahandusministri 31.01.2000. a määrus nr 12 "Majandustegevusest laekuvate tulude riigieelarvesse kandmine ja kasutamine".

- Riigivara, sh:
  - riigivaraseadus;
  - riigivara eraõiguslikule isikule üleandmise kord;
  - riigivara võõrandamise kord;
  - riigivara kasutusse andmise kord;
  - riigivara kõlbmatuks tunnistamise, mahakandmise ja hävitamise kord.

- Riigihangete seadus.

- Maksuseadused:
  - tulumaksuseadus;
  - käibemaksuseadus;
  - sotsiaalmaksu seadus.

- Personal:
  - avaliku teenistuse seadus;
  - riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seadus;
  - Vabariigi Valitsuse 04.01.2000. a määrus nr 3 "Riigiteenistujate töötasustamine 2000. aastal";
  - Riigikogu ja Vabariigi Presidendi poolt nimetatavate riigiametnike ametipalkade seadus;
  - Vabariigi Valitsuse 07.03.2000.a määrus nr 78 "Isikliku sõiduauto teenistus-, töö- ja ametilähetusteks kasutamise kulude hüvitise maksmise tingimused ja hüvitise piirmäär";
  - Vabariigi Valitsuse 15.01.1996. a määruse nr 13 lisa nr 1 "Teenistuslähetuse kulude hüvitamise tingimused, ulatus ja kord".

- Riigi osalemine eraõiguslikes juriidilistes isikutes:
  - riigi poolt eraõiguslike juriidiliste isikute asutamise ja nendes osalemise seadus;
  - Vabariigi Valitsuse 08.06.1999. a määrus nr 179 "Riigi esindaja kohustuste täitmise kord äriühingu ja sihtasutuse nõukogus";
  - Vabariigi Valitsuse 16.11.1999. a määrus nr 352 "Riigi äriühingute ja ka äriühingute, kus riigil on enamusotsustusõigus või otsustusõigus, dividendimäära kinnitamine 2000. aastaks".

SOTSIAALMINISTEERIUM

Teie 29.06.2001 nr. 11-13/2221

Meie 10.08.2001 nr. 1-6/4369

Pr Kaie Karniol
Peakontrolör
Finantsauditi osakond
Riigikontroll

Esitame oma seisukohad ja märkused Teie poolt 29.06.2001 koostatud kontrollakti nr 11-1/ 031 "Sotsiaalministeeriumi 2000. aasta majandustegevuse audit" kohta .

I Raamatupidamisarvestus

Raamatupidamisarvestuse korraldus

- EV Sotsiaalministeeriumi raamatupidamises hakati 2000. aastal juurutama finants- ja majandustarkvara Rool. Seisuga 01.01.2001 oli veel palju puudujääke nii kasutajate koolituses kui ka programmi kohandamisel eelarvelise asutuse raamatupidamise korraldamiseks. Sellest hoolimata tehti suur töö perioodil jaan.-märts 2001 ja 2000. aasta raamatupidamise aastaaruanne on valminud tarkvara Rool abil.

Samal perioodil on vahetunud ka osa raamatupidamisbüroo töötajatest ja on loodud uus toimiv meeskond majandusarvestuse efektiivseks korraldamiseks.

2001. aastal jätkub majandusarvestuse süsteemi täiustamine ja tarkvara Rool arendamine.

- Uued raamatupidamise sise- eeskirjad on koostatud 2001. aastal ja nad kirjeldavad muuhulgas majandustehingute kirjendamist tarkvara Rool abil.

Raamatupidamise sise- eeskirju täiendatakse pidevalt, et nad kajastaksid piisavalt täpselt kõiki arvestusrutiine ja võtaksid arvesse muudatusi seadusandluses.

- Sotsiaalministeeriumi hallata oleva meditsiini julgeolekuvarude reservi arvestust reguleerib sotsiaalministri käskkiri nr. 143 20.04.2001, millega pannakse Mustamäe Haiglale ravimite julgeolekuvaru uuendamise, hoidmise, koguse ja kvaliteedi säilimise kindlustamine ning vastutus julgeolekuvaru riknemise või kaotamise eest, julgeolekuvaru kasutamise ja ressursside väljastamise õigus.

Lähtuvalt eelöeldust ja vastavalt Raamatupidamisseaduse §5 nimetatud majandusüksuse printsiibile kajastatakse julgeolekuvaru Mustamäe Haigla bilansis. Vastav nõue kehtestatakse käskkirja lisana.

- Krediitkaartidega tehtavate tehingute kord on reguleeritud Sotsiaalministeeriumi kantsleri käskkirjaga nr. 223 17.09.1999.

Gonsiori 29
15027 TALLINN

tel. 626 9700
faks 699 2209

Reg. nr. 70001952
Internet: http://www.sm.ee
E-post:smin@sm.ee

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 13.08.2001 | Reg nr 2511/11-12/11-13/2221

- Välisabi korras saadud põhivara vastuvõtmist on kirjeldatud sise- eeskirjade leheküljel 10.

Inventuuride läbiviimise kord on kirjeldatud sise- eeskirjades eraldi punktina (punkt 6).

- Omatulu arvestuse kord on reguleeritud, kuid arvestusrutiinid lisatakse sise-eeskirjadesse eraldi punktina, samuti halduskulude jagunemine ministeeriumi ja rentnike vahel.

Tähelepanekud 2000. aasta aastaaruande kohta

- Lähetuskulude ettemaksu nõue Tiina Savi vastu on seisuga 01.01.2001 76 430 krooni. 2001. aastal, peale aastaaruande valmimist ja nõuete selgumist, on Tiina Savilt nõutud lähetuskulude avansi kohta kuludokumentide esitamist ja ta on kuluaruanded esitanud.

Vastavalt kehtivatele raamatupidamise sise- eeskirjadele hinnatakse ostjatelt laekumata nõudesummad individuaalselt, s.o. iga arve laekumise tõenäolisust hinnatakse eraldi. Koos rentnikele arveid väljastava töötajaga (haldusosakonna ökonomistiga) vaadatakse üle senini laekumata ostjatele esitatud arved ja tehakse kantslerile ettepanek ebatõenäoliselt laekuvate arvete kuluks kandmise kohta.

- Bilansis kajastatud "Ettemaksed hankijale" ja "Muud ettemaksed" kantakse kuluks vastavasisuliste aktide allakirjutamisel.

Koostöös haldusosakonnaga vaadatakse läbi individuaalselt iga ettemaks bilansis ja kui selgub, et tööd on reaalselt lõppenud, teenus osutatud või kaup üle antud, vormistatakse vastavasisuline õiend, mis on raamatupidamisbürool aluseks bilansi andmete vastavusse viimisel tegeliku olukorraga. Samuti on bilansikirjel "Lõpetamata ehitus" kajastatud ministeeriumi haldusala ehituskulud.Koostöös haldusosakonnaga küsimus lahendatakse.

- Aktsiaseltsi Värska Sanatoorium aktsiad summas 35 000 krooni ja Aktsiaseltsi Sanatoorium Tervis aktsiad summas 125 000 krooni anti Sotsiaalministeeriumile üle 31. jaanuaril 2001. aastal ja vastavalt tekkepõhisele arvestusprintsiibile on nad sellel kuupäeval ka bilanssi arvele võetud.

- OÜ- lt Inrestauraator 18.12.2000. a aktiga vastu võetud teostatud tööde eest tasumata summa 62 882 krooni on kajastatud bilansis kohustusena, kuid on ekslikult kantud kuludesse, mitte arvestatud materiaalse põhivara parendusena. Parandus on sisse viidud 01.01.2001.

- Maksuarvestuse vahed Maksuametiga on selgitamisel. Esialgsetel andmetel tuleneb suurem osa vahedest sellest, et Maksuametis puudub osa aruandeid eelnevatest majandusaastatest.

- Vastavalt Sotsiaalministri käskkirjale 28.12.2000 nr. 800-K on piiranguteta ametiauto kasutamise õigus antud kahe ametiauto kasutajale ja nende autode kasutamise eest arvutatakse erisoodustuse maksu. Ülejäänud ametiautodel puudub õigus teha erasõite ja nende kasutamine ei kuulu erisoodustusena maksustamisele.

- Potentsiaalselt tekkida võiv kohustus Saksamaa Liitvabariigi ees on arvestatud bilansiväliselt, kuna tegelik kohustus võib tekkida (vastavalt lepingu punktile 9.4) juhul, kui rendisuhe katkeb enne rendi ettemakse ärakasutamist.

- Annetatud kapitali on korrigeeritud 2000. aastal annetatud põhivarana saadud varalt arvestatud amortisatsiooniga. Varasematel aastatel annetatud põhivarade amortisatsiooniga korrigeerimine lisatakse paranduskandena.

- Bilansiväliste varade nimekirjas kajastatud perearstidele üle antud vara arvestus lõpetatakse vastavate üleandmis- vastuvõtmise aktide allkirjastamisel.

II Majandustehingute õiguspärasus

Riigihangete seadus

- AS Gennet Lab on teenuse pakkujaks Sotsiaalministeeriumile kolme erineva IT projekti korral. Neist "Tervishoiuasutuse infosüsteem"korral projekti lõpetamise aastal 2000 on tehtud riigihange ühelt pakkujalt AS Gennet Lab riigi tervishoiuasutuse infosüsteemi jätkuprojekti lõpetamiseks (490 000 kr). Ülejäänud 2 projekti maht 2000 aastal ei ületanud 200 000 kr ning seega ei vajanud teatamist riigihanke korraldamise kohta.

Riigieelarve seadus

Muude eelarveartiklite alt maksti töötasu koosseisuvälistele töötajatele, kes antud eelarveaastal tegelesid vastavate töödega..

Riigivaraseadus

- Sotsiaalministri käskkirjaga nr.233, 13. juunist 2001 on moodustatud komisjon, kes korraldab toitlustuskompleksi ruumide konkursi korras rendile andmise.14.08. 2001 on pakkumiste esitamise tähtaeg.

Konkursi võitja selgumisel lõpetatakse OÜ Maritaanaga rendileping.

- Kooskõlas Riigivara seaduse §18 on sotsiaalminister, kui riigivara valitseja oma käskkirjaga nr.228, 08.06.2001 andnud tasuta kasutusse ruumid 7 asutustele ja organisatsioonile, kes tasuvad ainult üldekspluatatsioonikulusid (käskkiri lisa 1)

- Saksa Liitvabariigiga sõlmitud rendilepingut pole käesoleva hetkeni olnud põhjust korrigeerida, kuna rendi suurus (160 000.-krooni kuus) on mõlemaid pooli rahuldav. Sotsiaalministeeriumi poolt on Saksamaa Liitvabariigile saadetud 12.04.2001 saldoteade remonttööde näol tehtud rendise ettemaksete kohta seisuga 01.01.2001. Vastust pole seni saabunud (kiri lisa 2).

Käivad ettevalmistused kinnistu võõrandamiseks Saksa Liitvabariigile.

Riigi osalemine eraõiguslikes juriidilistes isikutes

- Auditi käigus esitati Aktsiaseltsi Medis 2000. aasta raamatupidamise aastaaruanne ja 2000. aasta nõukogu koosoleku protokollid
- 22.06.2001 esitati rahandusministrile Aktsiaseltsi Medis 2000 aasta tegevusaruanne (lisa 3).
- Sotsiaalministeerium esitas Rahandusministeeriumile ülevaate riigi osalemisest ettevõtluses 30.04.2001 (lisa 4)
- Sven Kruup on on registreeritud AS Medis nõukogu liikmeks Tallinna Äriregistris volituste algusega 29. 09. 1999 (koopia lisa 5).

III Raamatupidamisarvestuse kontrollikeskkond

- Siseauditi osakonna 2001 aasta tööplaanid koostati arvestades olemasolevat siseaudiitorite ressurssi. Juunis 2001 komplekteeriti vakantne siseaudiitori ametikoht, millega seoses on edaspidi võimalik laiendada auditeeritavate valdkondade ulatust.

Eiki Nestor
Minister

Riina Virkus 626 9870
Mai Kurme 626 9866